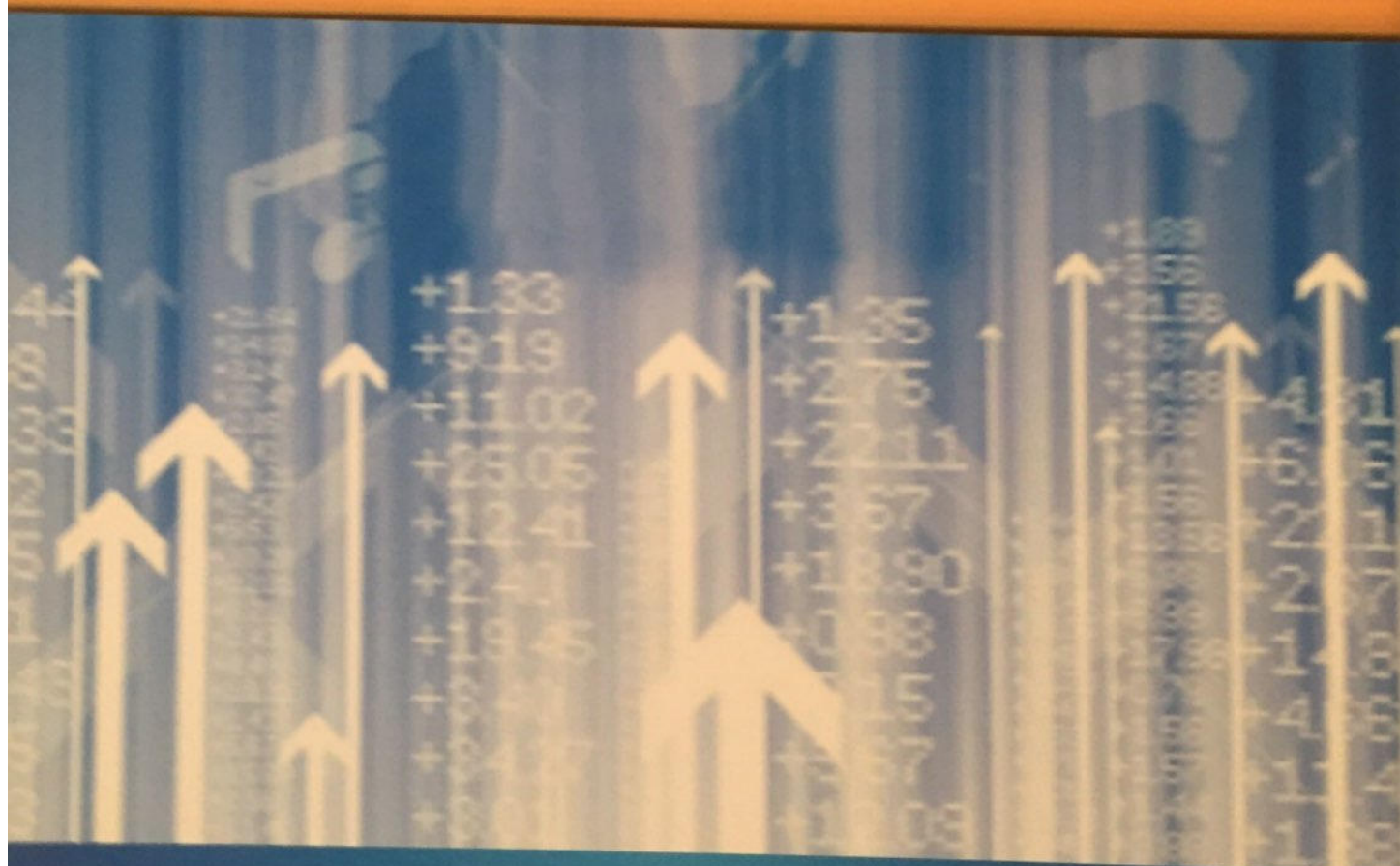

به مناسبت همایش اتاق بازرگانی و صنایع و معادن تهران
سرمایه گذاری و کار آفرینی

ضرورت تأسیس صندوق های مالی برای بخش صنعت

دی ماه ۱۳۹۰

ضرورت تاسیس صندوق های مالی در بخش صنعت

به مناسبت همایش سرمایه گذاری و کارآفرینی اتاق بازرگانی و صنایع و معادن تهران

دی ماه ۱۳۹۰

طی سال‌های اخیر یکی از مشکلات عمده و اصلی صنایع کشور تأمین مالی و نقدینگی برای سرمایه در گردش است. به نظر اغلب مدیران صنایع این مشکل ناشی از عدم همکاری بانک‌ها در پرداخت به موقع وام به واحدهای صنعتی است. اما نگاه دقیق‌تر به مسأله نشان می‌دهد که این مشکل تنها ناشی از عدم همکاری بانک‌ها نیست. به نظر می‌رسد مشکل تأمین مالی بنگاه‌های صنعتی دارای دو وجه است. وجه نخست، که کلان محور و برون نگر است، از ناقص بودن نظام مالی کشور ناشی می‌شود. در یک دسته بندی کلی، نظام‌های مالی بر دو گونه اند: یکی نظام‌های مالی متکی بر نهادهای رابطه مدار و دیگری نظام‌های مالی متکی بر نهادهای قانون مدار. مهمترین نهاد رابطه مدار، بانک است که با مشتریان روابط بلندمدت برقرار می‌کند. ویژگی مهم این نهادها قراردادهای بلندمدتی است که بانک‌ها می‌بندند و بیشتر بنگاه‌های با سابقه می‌توانند از این تسهیلات استفاده کنند. مهمترین نهاد قانون مدار بورس است. یک نظام مطلوب مالی، نظامی است که ترکیب بیینه‌ای از نهادهای رابطه مدار و قانون مدار در آن برقرار باشد.

شواهد موجود در اقتصاد ایران نشان می‌دهد که نظام مالی در ایران ناقص و بانک محور است و در این نظام از ابزار مبتنی بر بدهی بیشترین استفاده می‌شود. به عبارت دیگر، هر شخصی (اعم از حقیقی و حقوقی) که می‌خواهد فعالیتی انجام دهد سعی می‌کند سرمایه آوردهای را خودش داشته باشد و بقیه را هم از بانک وام بگیرد و هیچ مدل دیگر تأمین مالی در این فضا متصور نیست. در چنین فضایی با توجه به محدود بودن توان مالی و کارشناسی بانک‌ها در ارائه خدمات به نیازهای متفاوت بنگاه‌های اقتصادی (اعم از نوظهور، کوچک و متوسط و بزرگ) طبیعی است که واحدهای صنعتی در دسترس به منابع مورد نیاز برای سرمایه در گردش دچار مشکل بشود. وجه دیگر مشکل تأمین مالی واحدهای صنعتی، که خرد محور و درون نگر است، ناشی از عدم توجه به قدرت نقدینگی بنگاه در تأمین مالی است. قدرت نقدینگی شاخصی است که به وسیله آن می‌توان میزان اعتبار یک صنعت را مورد سنجش قرار داد. در واقع، بهره مندی از روش‌های تأمین مالی توسط بنگاه‌های تولیدی رابطه مستقیمی با قدرت نقدینگی آنها دارد.

با توجه به نکات فوق، این سوال مطرح می‌شود که بخش صنعت برای برون رفت از وضعیت موجود که بخشی از مشکلات آن ناشی از عوامل بیرونی است، چه اقداماتی می‌تواند بکند که کمتر متکی بر هماهنگی با نهادهای خارج از بخش صنعت (از جمله دولت، بانک‌ها و بورس) باشد؟ پاسخ این سوال با توجه به قید زمان و استقلال عمل صنعت، ایجاد و راه‌اندازی صندوق مالی با کارکرد تأمین مالی و ضمانت است.

صندوق‌های مالی مثل یک نهاد مالی هستند که پول و نیاز مالی واحد صنعتی را به هم وصل می‌کنند. این صندوق‌ها به طور لزوم پولدار نیستند اما پتانسیل کارشناسی خوبی می‌توانند داشته باشند که از میان نیازها و درخواست‌های موجود با بررسی وضعیت مالی شرکت قدرت نقدینگی شرکت‌ها را بسنجند و با ارائه مشاوره به آنها چگونگی تأمین مالی آنها را برنامه‌ریزی کنند. از طرف دیگر آنها علاوه بر پولی که خودشان تجهیز می‌کنند می‌توانند برای تأمین مالی سراغ نهادهای مالی بروند. از این نظر، صندوق مالی بخش صنعت می‌تواند سه کارکرد داشته باشد: نخست، با تجهیز منابع از داخل بخش و برون بخش (از دولت، بانک‌ها و سایر نهادهای پولی غیربانکی) امکان تأمین مالی اعضای صندوق را فراهم کند. دوم، ایفای نقش ضامن واحدهای صنعتی برای بانک‌ها را بکند و سوم، واحدهای صنعتی از طریق ارزیابی شایستگی اعتباری و تحلیل قدرت نقدینگی آنها مشاوره مالی ارائه کند.

شایان ذکر است بررسی‌های اولیه نشان می‌دهد که تأسیس صندوق تأمین مالی صنعت ضمن اینکه هیچ‌گونه منع قانونی ندارد، بلکه به موجب قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید مصوب آذر ۱۳۸۸ ایجاد و گسترش نهادها و ابزارهای مالی مورد حمایت است. از طرف دیگر به موجب ماده (۱) قانون تنظیم بازار غیرمتشکل پولی مصوب دی ۱۳۸۳ برای تأسیس صندوق مالی لازم است از بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مجوز فعالیت دریافت شود.

تجربه نشان داده است که سازماندهی، تأمین منابع و اداره صندوق‌های مالی با چالش‌ها و مشکلات عدیده‌ای مواجه است. موفقیت این طرح نیازمند مطالعه و بررسی تجربه‌های داخلی و خارجی و تحلیل محیطی و عملکرد این نهادهاست تا مشخص گردد که تشکیل چنین نهادهایی به چه نیازهایی از صنایع پاسخ می‌دهد و الزامات این کار چیست و اگر مشکلات موجود در تأمین مالی واحدهای صنعتی را از این طریق می‌توان حل نمود، این فعالیت چگونه و در چه چارچوب اجرایی می‌باید صورت پذیرد.

سامان دادن و به نتیجه رساندن این بررسی و مطالعات کار مشکل و اساسی است که می‌باید توسط نهادی معتبر و ذیصلاح انجام پذیرد. اینک اتاق بازرگانی صنایع و معادن ایران در چنین موقعیت برجسته‌ای قرار دارد لذا پیشنهاد می‌گردد انجام این مهم را عهده‌دار شده و با همکاری شکل‌های صنعتی آن را به انجام رساند و بدین ترتیب گامی کارساز در جهت حل بخشی از مشکلات مالی صنایع کشور برداشته شود.

انجمن سازندگان تجهیزات CNG
و سوخت‌های جایگزین

انجمن مدیران صنایع

کنفدراسیون صنعت ایران